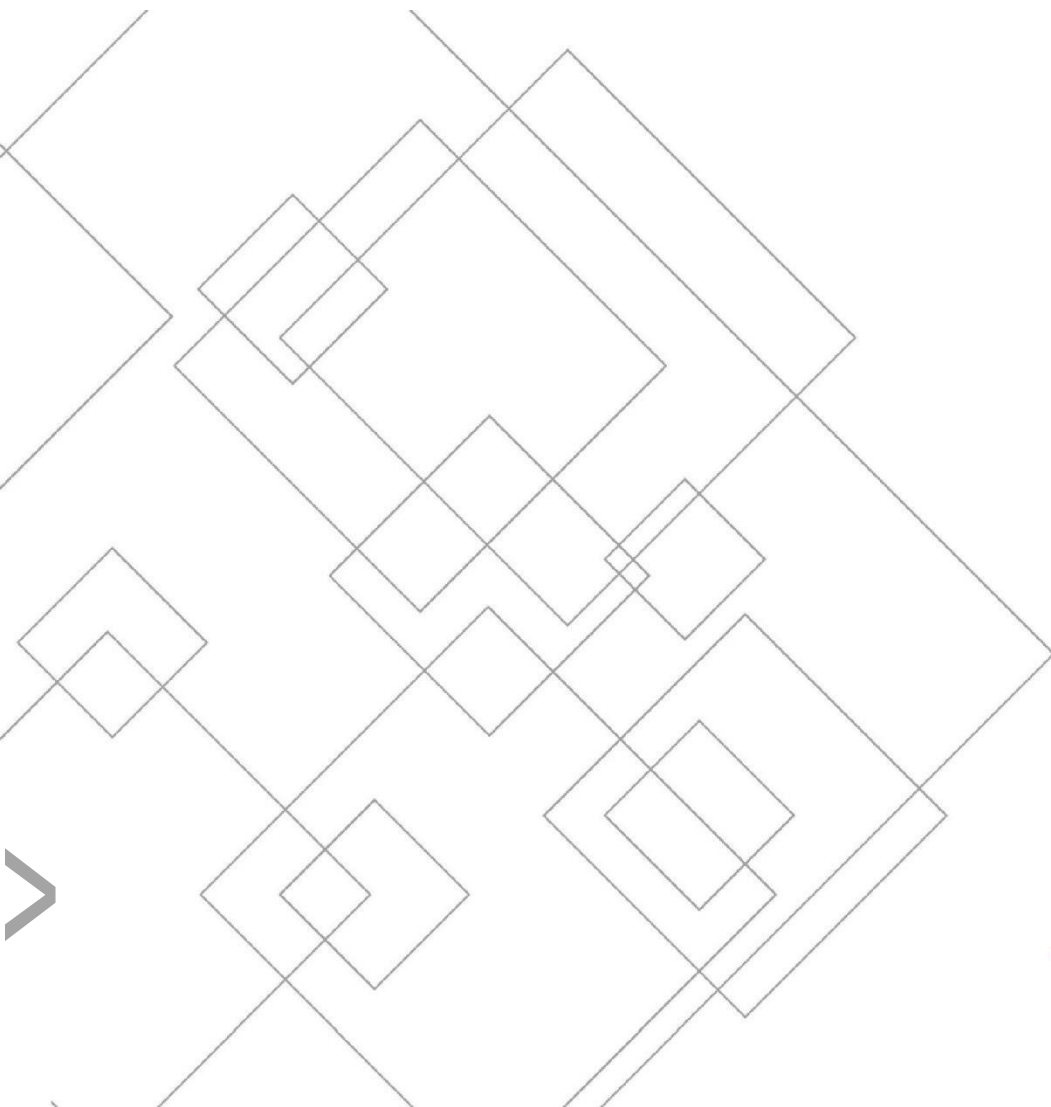

FoU-prosjekter 2020

Vedlegg 2 til IMDi's årsrapport

Avsluttede forsknings- og utviklingsprosjekter i 2020

IMDi
Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

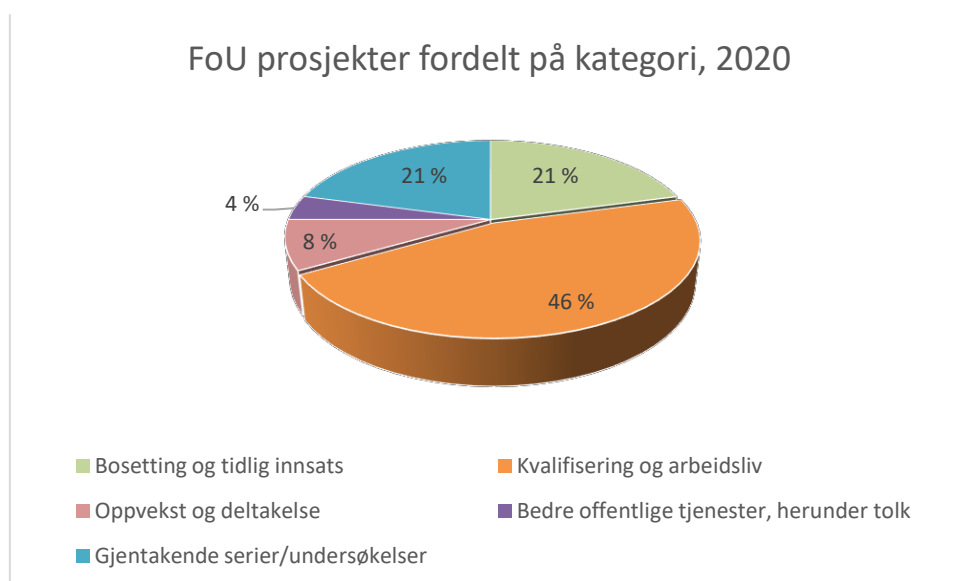
Innledning

Dette dokumentet oppsummerer den viktigste kunnskapen fra IMDi's forsknings- og utviklingsrapporter i 2020. Det gis en kortfattet redegjørelse av sentrale funn i IMDi's gjentakende undersøkelser, slik som integreringsbarometeret, beregningsutvalgets rapport, indikatorer for integrering og kommuneundersøkelsen.

I løpet av 2020 ble det til sammen produsert 24 rapporter. Rapportene dekker fagområder som bosetting og tidlig innsats, kvalifisering og arbeidsliv, bruk av tolk, forebygging av negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, samt oppvekst og deltakelse.

Prosjekter som skal bidra til bedre kvalifisering for innvandrere har vært tydeligst prioritert, men også informasjonstiltak og konsekvenser av Covid-19-pandemien ble vektlagt.

For å sikre at organisasjonen og samarbeidspartnere tar i bruk den forskningsbaserte kunnskapen, har IMDi i 2020 arrangert en rekke lanseringsseminarer, webinarer og dialogmøter. Både deltakere fra forskningsmiljøer, allmennheten, samarbeidspartnere i offentlig sektor og IMDi-ansatte har deltatt på arrangementene. Samtlige rapporter er publisert på imdi.no.

Innhold

1	Bosetting og tidlig innsats	4
	Anmodningskriterier for bosetting av flyktninger i 2019	4
	Evaluering av kulturorienteringsprogrammet for overføringsflyktninger.....	6
	Statlige virkemidler ved bosetting av flyktninger med særlige behov	7
	Strategisk mottaksplassering og treffsikker bosetting	9
	Fra bosetting til voksenliv.....	10
2	Kvalifisering og arbeidsliv	12
	Evaluering av tilskudd til utvikling av kommunale integreringstiltak.....	12
	Pilot-brukerundersøkelse for deltakere i introduksjonsprogram.....	13
	"Vi har nå holdt hjulene i gang". Kommunenes integreringsarbeid under koronautbruddet	14
	Metoder for andrespråksopplæring av voksne innvandrere – en systematisk kartleggingsoversikt .	16
	Hvorfor faller flyktninger ut av arbeidslivet?	17
	Kunnskapsoppsummering om tiltak for varig sysselsetting	18
	Kompetansekartlegging og karriereveiledning av nyankomne flyktninger.....	19
	Rom for kvalitet. Sluttrapport i følgeevaluering av Jobbsjansen 2017-2019	20
	Foreldreveiledning til deltakere i introduksjonsprogram.....	21
	På rett hylle? Mentoring som en vei inn i arbeidslivet.....	22
	Barrierer for bruk av kvalifisert tolk i introduksjonsprogrammet	23
3	Oppvekst og deltakelse	25
	Minoritetsrådgivernes og integreringsrådgivernes arbeid i første halvår 2020	25
	Hele mennesker - delte tjenester. Utenforskap blant unge i utsatte boområder	26
4	Bedre offentlige tjenester	28
	Hvordan har koronasituasjonen påvirket kvalifiserte tolkers arbeidshverdag?	28
5	Serier	29
	Integreringsbarometeret 2020	29
	Holdninger til innvandring, integrering og mangfold i Oslo	31
	Kommunenes utgifter til bosetting og integrering av flyktninger i 2019	33
	Indikatorer for integrering. Tilstand og utviklingstrekk ved inngangen til 2020.....	34
	IMDis kommuneundersøkelse 2019.....	36

1 Bosetting og tidlig innsats

Anmodningskriterier for bosetting av flyktninger i 2019

Ideas2evidence har sett på om anmodningskriteriene for bosetting av flyktninger for 2019 fungerte etter hensikten. Har anmodningskriteriene ført til en mer treffsikker bosetting?

Utgitt: 19. oktober 2020

- Rapporten fant at det er legitime hensyn som ligger bak kriteriene i 2019. De var enten direkte koblet opp mot integreringspolitiske mål, handlet om å skape oppslutning om bosettingsmodellen blant kommunene eller ivaretok statlige styringsmessige hensyn.
- Forskerne konkluderer med at man må akseptere at kriteriene skal bidra til å nå mål som ikke er fullt ut forenlige. Det påpekes samtidig at det er en utfordring at en del av kriteriene handler om flere hensyn på én og samme tid, at flere av kriteriene ser ut til å handle om det samme hensynet, og at noen av målene som ligger bak kriteriene ikke kommer tydelig fram i selve formuleringen av kriteriet.
- Forskerne peker på at det er en svakhet at flere kriterier direkte eller indirekte knyttes til innbyggertall. Særsilt peker de på kontinuitetskriteriet, operasjonalisert som at man skulle anmode samme kommuner i 2019 som i 2018. I praksis har dette redusert den intenderte vektingen av andre kriterier.
- Det påpekes også enkelte uheldige metodiske valg i beregningsmodellen som ytterligere har bidratt til å forsterke betydningen av innbyggertall. Videre mener forskerne at mens det å først fordele bosettingstall på fylker ivaretar geografisk spredning, bidrar det også til at like kommuner blir behandlet ulikt avhengig av hvilket fylke de tilhører.

Det er disse anmodningskriteriene for 2019 Ideas2evidence har evaluert:

1. Flyktninger skal bosettes i alle landsdeler – styrt og spredt bosetting.
2. Resultater i introduksjonsprogrammet de siste tre årene, samt muligheten for å få arbeid i regionen, skal tillegges størst vekt (60 pst. vekting).
3. Kommunens kapasitet og kompetanse til å sikre godt integreringsarbeid skal tas hensyn til. Dette vurderes blant annet med utgangspunkt i kommunens innbyggertall (40 pst. vekting).
4. Ingen kommune skal anmodes om færre enn 10 personer, med mindre det foreligger særskilte forhold som for eksempel barn og unges behov for nærhet til familie og nettverk.
5. Det skal tas hensyn til beredskap for opp- og nedbygging av bosettingskapasiteten, stabilitet i tjenestetilbudet og evne til rask omstilling.
6. Det skal, som hovedregel, ikke bosettes flyktninger i områder med en særlig høy andel personer med innvandrerbakgrunn.
7. Kommuner med integreringsmottak, inkludert randkommuner, skal vurderes særskilt for anmodning om bosetting.
8. Det skal i størst mulig grad sikres kontinuitet i bosettingsarbeidet.

Kriteriene ble fastsatt av Kunnskapsdepartementet.

- [Anmodningskriterier for bosetting av flyktninger ideas2evidence-rapport \(PDF, 2 MB\)](#)

Evaluering av kulturorienteringsprogrammet for overføringsflyktninger

Kulturorienteringsprogrammet er et kurs for overføringsflyktninger som de tar før avreise til Norge. Formålet er å forberede flyktningene på overgangen til et nytt samfunn, samt informere om plikter og forventninger knyttet til bosetting i en kommune i Norge.

Utgitt: 8. oktober 2020

- Forskerne mener at undervisningsplanen og undervisningsmateriale i all hovedsak holder god faglig og pedagogisk standard, og formidler et realistisk bilde av Norge. Innholdet er også relevant og tilpasset målgruppen. Samtidig vurderer de at noe av materialet bør oppdateres. Rapporten fremhever bruk av to-kulturelle lærere som positivt og gir gode tilbakemeldinger på instruktørene IOM benytter seg av.
- Forskerne konkluderer med at programmet bidrar til å lette kommunenes integreringsarbeid, selv om informasjonsbehovet fortsatt er svært stort hos nyankomne overføringsflyktninger. Rapporten påpeker at det er vanskelig å vurdere hvordan situasjonen ville vært dersom kulturorienteringsprogrammet ikke hadde vært gjennomført.

Mer om kulturorientering

Kulturorienteringsprogrammet for overføringsflyktninger gjennomføres vanligvis i etterkant av uttakskommisjon. I 2019 ble det igangsatt en prøveordning der programmet ble gjennomført i forkant av uttakskommisjonen.

Kulturorienteringsprogrammet har siden oppstart i 2003 blitt utført av den Internasjonale Organisasjonen for Migrasjon (IOM) Oslo, og ble sist evaluert i 2005. Det var derfor behov for en ny og oppdatert evaluering av programmet, samt en gjennomgang av prøveordningen.

- [Evaluering av kulturorienteringsprogrammet for overføringsflyktninger \(PDF, 1 MB\)](#)

Statlige virkemidler ved bosetting av flyktninger med særlige behov

Rapporten undersøker hvordan økonomiske, pedagogiske og organisatoriske faktorer påvirker kommunenes vilje og mulighet til å bosette denne gruppa flyktninger.

Utgitt: August 2020

En del flyktninger med særlige behov opplever spesielt lang ventetid før de blir bosatt. Mens flyktninger har en gjennomsnittlig ventetid på tre til syv måneder før bosetting, er ventetiden for de som bor i tilrettelagte avdelinger, særlig bo- og omsorgsløsning eller institusjon betydelig lengre, ofte to til fire år etter innvilget oppholdstillatelse. Det er altså de flyktningene med størst behov som må vente lengst på å få en avklart livssituasjon.

Lang ventetid preget av usikkerhet og lite informasjon kan også føre til nye og økte helseplager, passivisering og demotivering.

IMDi arbeider kontinuerlig med å finne løsninger for hver og en av disse personene, men opplever at det er utfordrende å finne en kommune som aksepterer bosetting. Når en kommune først har akseptert å bosette personen, kan det gå ytterligere tid, i enkelte tilfeller ett år eller mer, før personen faktisk flytter fra mottakssystemet og til kommunen.

Samfunnsøkonomi

Den samfunnsøkonomiske analysen i rapporten viser at bosetting av lengeventende flyktninger med særlige behov i en kommune kan være samfunnsøkonomisk lønnsomt selv om den ikke er kommunaløkonomisk lønnsomt. Rapporten identifiserer tre nyttevirkninger som følge av raskere bosetting; to ikke-prissatte og en prissatt. Ingen av disse kommer kommunen til gode. Det finnes dermed få insentiver for kommuner for å bosette flyktninger med særlige behov. Dersom staten ønsker at kommuner tar på seg oppgaven med å bosette vanskelige saker i en bosettingsmodell basert på frivillighet, bør lønnsomheten for kommuner økes.

Informasjonstilgang og informasjonsflyt

Mangel på god og utfyllende informasjon om den enkeltes helsesituasjon og tilretteleggingsbehov kan gjøre det vanskelig for enkelte kommuner å svare positivt på IMDis henvendelser om bosetting, og føre til at bosettingen tar lengre tid.

Begrenset tilgang til helseopplysninger kan blant annet skyldes manglende deling av helseopplysninger mellom helsepersonell (i vertskommunen for mottaket) og andre instanser som UDI, IMDi og ansvarlig kommunal enhet for bosetting av flyktninger. Det kan være behov for å tydeliggjøre handlingsrom innenfor lovverket som regulerer deling av helseopplysninger.

Det påpekes likevel at denne problemstillingen er noe mindre aktuell for personer som oppholder seg i særskilte botiltak, da det ofte vil foreligge en del informasjon om disse.

Finansiering

De mest aktuelle tilskuddene er IMDis tilskudd ved bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne eller atferdsvansker, og Helsedirektoratets tilskudd ved særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester. Rapporten peker både på utfordringer mht. størrelsen på de aktuelle tilskuddene, og på hvordan de forvaltes av statlige aktører.

IMDis tilskudd kan maksimalt utløses i fem år etter bosetting, og Helsedirektoratets tilskudd har et innslagspunkt på kroner 1 360 000 (2020), hvoretter kommunene kan søke om dekning av inntil 80 % av lønnskostnadene som overstiger innslagspunktet. Dette innebærer en risiko for betydelige kommunale kostnader, særlig etter de fem første årene, når IMDis tilskudd faller bort.

Rapporten viser også til at IMDis tilskudd 2 utbetales etterskuddsvis, etter søknad, og at det må søkes årlig. Dette gjør at en kommune ikke vil ha oversikt over hva de får i tilskudd før etter at personen er bosatt, og søknad er sendt og behandlet av IMDi. Dette medfører en betydelig usikkerhet med tanke på hva de økonomiske konsekvensene vil bli.

Andre svakheter som påpekes er søknadsfristen (13 måneder etter bosetting) som gjør at en del helsemessige forhold ikke er avdekket, strenge krav til dokumentasjon, samt at administrative forberedelser, reiser, møter osv. ikke faller inn under kriteriene for hva som kan dekkes.

Organisering

Rapporten peker på manglende samarbeid og koordinering mellom berørte etater, og på forbedringspunkter i hvordan staten tilnærmer seg kommunene i disse sakene.

- [Statlige virkemidler ved bosetting av flyktninger med særlige behov \(PDF, 2 MB\)](#)

Strategisk mottaksplassering og treffsikker bosetting

Tidlig kartlegging, samt tidlig identifisering av asylmottak og mulige bosettingskommuner, gir bedre kontinuitet i kvalifiseringen og integreringen av den enkelte flyktning.

Utgitt: Mai 2020

NOVA/OsloMet har på oppdrag fra IMDi skrevet rapporten «Strategisk mottaksplassering og treffsikker bosetting: tidlige grep for integrering av flyktninger i kommunene». Rapporten består av to deler:

1. Strategisk mottaksplassering. Her har formålet vært å dokumentere hvordan tidlig kartlegging av asylsøkeres kompetanse kan matches opp mot god og relevant mottaksplassering for en senere treffsikker bosetting, slik at flyktningen raskest mulig kan bygge videre på sin kompetanse og komme raskere i arbeid etter bosetting.
2. Treffsikker bosetting. Her har formålet vært å undersøke nærmere hva som må til for at den enkelte bosettingsklare flyktning bosettes i en kommune der kvalifisering, utdanningstilbud og arbeidsmarked passer godt til flyktingens behov og forutsetninger.

Forskerne fremhever at tidlig kartlegging og tidlig identifisering av mottak og mulig bosettingskommune er viktig fordi dette legger bedre til rette for en sammenhengende brukerreise for flyktingen som skal bosettes. Et slikt tidlig og helhetlig arbeid gir en bedre flyt og mer sammenheng i kvalifisering og integrering av den enkelte og av familien. Ved at flyktingen bosettes i en kommune i nærheten av asylmottaket, så minsker risikoen for omfattende flytting. Dette kan bidra til bedre kontinuitet i språkopplæring, kvalifisering og arbeidstrening, og dermed sikre raskere overgang til arbeid eller videre utdanning.

- [Strategisk mottaksplassering og treffsikker bosetting \(PDF, 1 MB\)](#)

Fra bosetting til voksenliv

Institutt for samfunnsforskning og OsloMet har på oppdrag fra IMDi skrevet rapporten «Fra bosetting til voksenliv: Den kommunale tjenestekjeden for enslige mindreårige flyktninger».

Utgitt: Februar 2020

Forskerne har blant annet sett på kommunenes samarbeid med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, finansieringsordningen, innsatsen for å fremme læring og medvirkning blant de enslige mindreårige, utdanningssystemets betydning og vergenes rolle.

Rapporten bygger på et stort innsamlet materiale fra spørreskjemaer, intervjuer og fokusgrupper. Forskerne har samlet erfaringer og synspunkter fra enslige mindreårige flyktninger, verger, kommunalt ansatte og representanter for ansvarlige direktorater. Prosjektet har bestått av fire delstudier: en studie av det bosettingsforberedende arbeidet, en studie av bo- og omsorgstiltak i kommunene, en studie av utdanningstilbudet til målgruppen og en studie av vergenes rolle.

- Siden 2016 har det vært en sterk nedgang i antallet enslige mindreårige flyktninger som bosettes i norske kommuner. Mange kommuner melder om utfordringer med å holde ved like bemanningen og kompetansen de har bygget opp.
- Mange kommuner uttrykker at de ikke får god nok informasjon i det bosettingsforberedende arbeidet. Kommunene ønsker bedre informasjon om de som skal bosettes for å kunne legge til rette for en god match mellom botiltak og individuelle behov.
- Kommunene benytter seg av mange ulike former for botiltak, hvorav bofellesskap og hybel med oppfølging er mest utbredt. Rapporten dokumenterer at botiltakene ikke alltid er rustet til å ivareta den enkelte ungdoms behov på en tilfredsstillende måte.
- I økende grad får enslige mindreårige flyktninger over 16 år tilbud om plass i kombinasjonsklasse, det vil si tilrettelagt grunnskoleopplæring lokalisert på en videregående skole. Det er også en del som fremdeles får sin opplæring i regi av voksenopplæringen. I begge tilfeller er det

ofte mangel på kontaktflater til jevnaldrende med norske foreldre. Videre er det ofte en spenning mellom de unges ønske om rask progresjon og tjenesteyteres oppfatninger om hva som må være på plass før de kan gå videre til neste steg.

- Mange enslige mindreårige flyktninger har traumerelaterte belastninger. Oppfølgingen av psykisk helse er det området som scorer dårligst når kommuneansatte vurderer tjenestetilbudet til målgruppen.
- I noen kommuner forventes ungdommene å flytte for seg selv når de følger 18 år, men oftest skjer det et sted mellom 18- og 20-årsdagen. I de fleste kommunene tilbys det en form for støtte og oppfølging også etter de flytter for seg selv, men det er stor variasjon i form og varighet.
- Undersøkelsen blant verger tyder på at vergenes mandat og rolle tolkes og løses ulikt. Videre melder mange verger at de kobles på for sent i prosessen til å bistå i det bosettingsforberedende arbeidet.
- [Fra bosetting til voksenliv \(PDF, 1 MB\)](#)

2 Kvalifisering og arbeidsliv

Evaluering av tilskudd til utvikling av kommunale integreringstiltak

NIBR (OsloMet) har evaluert tilskuddet til utvikling av kommunale integreringstiltak og foreslår at to tiltak vurderes for pilotering.

Utgitt: 3. desember 2020

NIBR har kommet med tre rapporter som utgjør en større evaluering av tilskuddsordningen «Tilskudd til utvikling av kommunale integreringstiltak» som NIBR gjennomfører på oppdrag for IMDi. Gjennom tilskuddsordningen skal kommunene prøve ut og utvikle tiltak for å øke kvaliteten på integreringsarbeidet lokalt. Målet med evalueringen er å få mer sikker kunnskap om hva som virker i integreringsarbeidet rettet mot innvandrere.

I rapportene har forskerne gjennomgått kunnskapsgrunnlaget for de ulike tiltakstypene og vurdert egnetheten for å måle effekten av dem gjennom systematisk utprøving. NIBR foreslår at to tiltak vurderes for pilotering.

De to tiltakene som anbefales pilotert er «Morsmålsstøtte i norskopplæringen for voksne deltakere med lite skolebakgrunn» og «Forkurs utdanningsvalg».

Prosjektet «Morsmålsstøtte i norskopplæringen for deltakere med lite skolebakgrunn» retter seg mot å styrke norskferdighetene for deltakere på spor 1 i introduksjonsprogrammet. Det andre prosjektet, «Forkurs utdanningsvalg», retter seg mot deltakere på spor 2 som har ambisjoner om å ta videregående opplæring. Prosjektene antatte integreringspotensiale støttes av annen forskning som er belyst i rapporten Kunnskapsoppsummeringer (rapport 2020:14). Prosjektene som foreslås for pilotering treffer en stor andel av målgruppen for introduksjonsprogrammet.

- Delrapport 1 beskriver de åtte tiltakene som ble valgt ut til evaluering. Utvalget ble gjort av NIBR og IMDi i fellesskap, basert på ønsker og innspill fra IMDi og egnethet for videre evaluering. Kommunene er anonymisert i rapportene på bakgrunn av intervjuer med ansatte i

kommunene, prosjektledere og deltakere. Syv av de åtte prosjektene retter seg mot deltakere med lite eller ingen skolebakgrunn, som er den gruppen som står lengst fra arbeidsmarkedet. Ett av prosjektene retter seg mot deltakere med gjennomført grunnskole.

- Delrapport 2 er en kunnskapsoppsummering som beskriver fem strategier, eller områder hvor det finnes foreliggende forskning. Hensikten med kunnskapsoppsummeringen er å styrke kunnskapsgrunnlaget i de enkelte evalueringene ved hjelp av tidligere forskning, blant annet ved å trekke frem forskning som kan støtte opp om eller eventuelt svekke antatte mekanismer i prosjektene, det vil si om det ser ut til å være «hold i» prosjektenes programteori.
- Delrapport 3 tar for seg overgangen fra prosessevaluering til pilotering. Rapporten begrunner valg av tiltak for pilotering og foreslår opplegg og forskningsdesign for pilotering og et randomisert kontrollert forsøk.
- [Delrapport 1 - Åtte kommuner – åtte tiltak for integrering \(PDF, 4 MB\)](#)
- [Delrapport 2 - Kunnskapsoppsummeringer \(PDF, 2 MB\)](#)
- [Delrapport 3 - Fra prosessevaluering til pilotering \(PDF, 2 MB\)](#)

Pilot-brukerundersøkelse for deltakere i introduksjonsprogram

På oppdrag fra IMDi har Rambøll gjennomført en pilotering av en kvantitativ brukerundersøkelse for deltakere i introduksjonsprogrammet.

Utgitt: 11. november 2020

Oppdraget gir IMDi mer kunnskap om kvalitet og nytteverdi i en brukerundersøkelse der dataene skal tas i bruk både på nasjonalt-, fylkes-/regional- og kommunalt nivå. I oppdraget har Rambøll gjennom en trinnvis tilnærming utviklet og testet et spørreskjema tilpasset målgruppen, og

opplegg for hvordan brukerundersøkelsen bør implementeres og gjennomføres blant introduksjonsdeltakerne.

Piloteringen har vist at det er mulig å gjennomføre en undersøkelse for deltakerne i introduksjonsprogrammet med tilfredsstillende god kvalitet. Dette vil si at rammene er på plass for at undersøkelsen kan gjennomføres av majoriteten innen målgruppen, og at undersøkelsen gjennomføres slik at målgruppen har tilstrekkelig tillit til undersøkelsens personvern. Videre innebærer dette at kommunene og andre interessenter opplever nytten ved undersøkelsen, både ved at undersøkelsen måler faktorer som er relevant for kommunene og andre interessenter å følge opp med tiltak, men også i at kostnadene ved å administrere undersøkelsen er redusert gjennom digital administrasjon.

- [ERFARINGSRAPPORT BRUKERUNDERSØKELSE BLANT DELTAKERE I INTRODUKSJONSPROGRAMMET: GJENNOMFØRING AV PILOT-BRUKERUNDERSØKELSE \(PDF\)](#)

"Vi har nå holdt hjulene i gang". Kommunenes integreringsarbeid under koronautbruddet

Deltakerne i introduksjonsprogrammet har fått et mindre omfattende opplæringstilbud. Deltakere med lav utdanning og lav digital kompetanse har dessuten hatt svake forutsetninger for å dra nytte av det alternative tilbudet kommunen fikk på plass.

Utgitt: August 2020

På oppdrag fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet har Fafo gjennomført en undersøkelse av kommunenes integreringsarbeid under koronautbruddet.

Formålet med undersøkelsen har vært å kartlegge hvordan kommunenes opplærings- og oppfølgingsarbeid overfor nyankomne flyktninger og innvandrere ble påvirket av korona-pandemien våren 2020.

Grunnlaget for rapporten er ti kvalitative intervjuer med ledere og ansatte med ansvar for gjennomføring av introduksjonsprogram og norskopplæring i fire kommuner, samt en web-survey til kommuner med minst 5 bosatte flyktninger.

Mange kommuner oppgir at de er bekymret for hvordan pandemien og nedstengningen har gått utover det arbeidsrettede programinnholdet, og konsekvenser for deltakere som nærmet seg slutten av sitt introduksjonsprogram. I samtaler med Fafo har også både ledere og lærere uttrykt bekymring for hvilket læringsutbytte deltakere i introduksjonsprogrammet har hatt av det tilbudet de har fått.

Flere kommuner oppgir at de har hatt utfordringer med å forstå eller bruke det midlertidige regelverket for å registrere fravær denne våren. Noen er bekymret for at uklarheter kan ha ført til ulik praksis av regelverket.

Koronasituasjonen har ført til at kommunene har funnet nye arbeidsmåter, undervisningsformer og bruk av nye digitale hjelpemidler i opplæringen. Kommunene selv rapporterer at noen av tilpasningene som ble gjort denne våren kan bidra til mer langsiktig utvikling av oppfølging og opplæringstilbudet i introduksjonsprogrammet. Dette kan for eksempel gjelde digitalisering av møtevirksomhet og undervisningstilbud, og fokus på ansattes og deltakeres digitale kompetanse.

Gode eksempler

I forbindelse med undersøkelsen fant Fafo to gode eksempler på hvordan kommunene har løst utfordringene i denne perioden. Det er Haugesund og Ålesund som blir trukket frem. Disse eksemplene har blitt omtalt på imdi.no under [Korona-situasjonen: Eksempler til inspirasjon](#).

Ålesund kommune har kombinert WhatsApp, papiroppgaver og YouTube for å gi digital norskundervisning til elever i alfabetiseringsklassen, se [Norsk på nett](#).

I Haugesund kommune har deltakere i introduksjonsprogrammet fått tilbud om digitale refleksjonsgrupper. Hensikten har vært å skape alternative treffpunkter, praktisere norsk og tilby en arena for sosial kontakt, se [Digitale refleksjonsgrupper](#).

- [Vi har nå holdt hjulene i gang \(PDF, 545 KB\)](#)

Metoder for andrespråksopplæring av voksne innvandrere – en systematisk kartleggingsoversikt

Rapporten gir kortfattede oppsummeringer av et bredt utvalg studier av metoder for andrespråksopplæring, og viser til flere metoder og hjelpemidler som kan vise til positive erfaringer og resultater.

Utgitt: 1. juli 2020

Folkehelseinstituttet har, på oppdrag fra IMDi, gjennomgått 1100 studier, og funnet 66 studier av metoder for andrespråksopplæring av voksne innvandrere. Disse 66 studiene strekker seg fra 2000 til 2018 og omtaler svært mange ulike tiltak og metoder i andrespråksopplæring.

Et sentralt funn i rapporten er at innvandrere er en heterogen gruppe og kommer til språkopplæringen med svært ulike forutsetninger. Dermed finnes det også et mangfold av ulike metoder, som kan brukes til å tilpasse opplæringen til individer og grupper av deltakere.

Hovedtrekkene på tvers av studiene er:

1. Teknologiske hjelpemidler i språk-undervisningen oppleves som nyttige (16 studier omhandler dette).
  2. Språkopplæring på arbeidsplass og gjennom praksis oppleves som verdifullt (10 studier omhandler dette).
  3. Bruken av historiefortelling, drama og rollespill kan gjøre deltakerne mer komfortable med å snakke målspråket (4 studier).
  4. Tilpasninger i språkopplæringen kan bedre mulighetene for språklæring (4 studier).
  5. Pengebonuser ser ikke ut til å bedre innvandreres språktilegnelse (basert på 1 studie).
- [Metoder for andrespråksopplæring av voksne innvandrere \(PDF, 2 MB\)](#)

Hvorfor faller flyktninger ut av arbeidslivet?

Lav kompetanse, svake norskkunnskaper, helseproblemer og store omsorgsoppgaver er noen av årsakene til at flyktninger faller ut av arbeidslivet, viser en ny rapport fra Proba.

Utgitt: Mars 2020

Rapporten er skrevet av Proba samfunnsanalyse, på oppdrag fra IMDi og AVdir. Oppdraget gikk ut på å belyse problematikken med fallende og stagnerende sysselsetting blant flyktninger over tid, med hjelp av kvalitative metoder. Gjennom å studere individuelle karriereløp sett fra flyktingenes perspektiv, har målsettingen vært å undersøke hva slags mekanismer som typisk gjør seg gjeldende når flyktninger faller fra arbeidsmarkedet. Studien belyser også problematikken fra et arbeidsgiverperspektiv og et myndighetsperspektiv.

Proba har intervjuet 41 flyktninger, 23 arbeidsgivere og 20 NAV-veiledere om flyktingers frafall fra arbeidslivet. Flyktingene har vært inn og ut av arbeidslivet, med hovedsakelig løse arbeidsavtaler i bransjer med høy andel ufaglært arbeidskraft. Årsakene til frafall knyttes til lav kompetanse, svake norskkunnskaper, helseproblemer og store omsorgsoppgaver. Flyktingene har vært særlig utsatt i nedbemanningsprosesser, og i noen tilfeller også tatt egne valg som har redusert sjansene for arbeidstilknytning. Negative erfaringer tærer på motivasjonen over tid. Videre har ikke regelverk og hjelpeapparat alltid fungert slik at det bidrar til å styrke sjansene for arbeidsdeltakelse.

Arbeidsgiverne som Proba har intervjuet ansetter ofte innvandrere og flyktninger. De formidlet at de i hovedsak bare har positive erfaringer med disse arbeidstakerne. Den største potensielle utfordringen knytter arbeidsgiverne til språk. Kommunikasjon er viktig både for å kunne utføre jobben riktig, og for det sosiale på arbeidsplassen. Noen av arbeidsgiverne hadde formelle krav til norsknivå. Manglende kunnskap om det norske arbeidslivet, med sine normer, regler og sosiale koder, er en utfordring som både arbeidsgiverne og NAV-veilederne trakk fram. Det kan handle om arbeidstider, ferie, regler for sykefravær, og det å forholde seg til at norske arbeidsplasser har en relativt flat struktur.

- [Hvorfor faller flyktninger ut av arbeidslivet? \(PDF, 2 MB\)](#)

Kunnskapsoppsummering om tiltak for varig sysselsetting

Fafo har på oppdrag fra IMDi laget en oppsummering av forskningsbasert kunnskap om tiltak som kan bidra til å øke en stabil, varig tilknytning til arbeidsmarkedet blant innvandrere.

Utgitt: 27. april 2020

Bakgrunnen for oppdraget er innsikten om at en del innvandrere faller ut av arbeidslivet raskere enn personer uten innvandringsbakgrunn.

Rapporten bygger på systematiske søk etter forskning på tiltak som tar sikte på å øke innvandreres varige tilknytning til arbeidsmarkedet. Det er vanskelig å finne tiltak med et slikt spesifikt og uttrykt mål, men rapporten oppsummerer forskning på ulike andre tiltak og virkemidler som kan bidra til en mer varig tilknytning til arbeidsmarkedet for innvandrere.

- **Jobber i mer utsatte bransjer** – mange innvandrere jobber i deler av arbeidsmarkedet der jobbene er mer midlertidige og mer usikre, med lavere krav til kompetanse, og hvor mulighetene for å bevege seg over i tryggere jobber er begrenset.
- **Behov for et tryggere arbeidsmarked** – forskerne mener arbeidsmarkedet kan reguleres strengere, slik at det blir tryggere og mer forutsigbart, også i utsatte yrker.
- **Diskriminering hos arbeidsgivere** – dette kan bidra til at innvandrere i mindre grad får jobbene de søker på, og også at de ikke avanserer innenfor en virksomhet selv om de har fått en fot innenfor.
- **Mer relevant kvalifisering** – mangel på relevant utdanning, formell kompetanse og norskferdigheter bidrar til at mange innvandrere sliter med å finne bedre jobber. Forskerne mener større satsing på grunnleggende norskopplæring og etterutdanning mest sannsynlig vil bidra til at innvandrere i mindre grad faller ut av arbeidsmarkedet på sikt.
- [Kunnskapsoppsummering om tiltak for varig sysselsetting \(PDF, 486 KB\)](#)

Kompetansekartlegging og karriereveiledning av nyankomne flyktninger

Godt gjennomført kartlegging før bosetting kan bidra til et raskt og tilpasset opplæringstilbud i kommunene, men det varierer hvor god informasjonen som følger flyktingene er i dag.

Utgitt: Februar 2020

Fafo og Agenda Kaupang har på oppdrag fra IMDi og Kompetanse Norge sett på hvilke opplysninger kommuner trenger for at kompetansekartlegging kan bidra til raskere igangsetting av målrettet kvalifisering av nyankomne flyktninger. Forskerne har også gjennomført en evaluering av kompetansekartlegging og karriereveiledning for overføringsflyktninger og familiegjenforente.

- Syv av ti kommuner rangerer informasjon om utdanningsnivå og språkferdigheter som svært viktig, mens seks av ti kommuner mener informasjon om norskferdigheter og behov for godkjenning av tidligere utdanning er viktig.
- Seks av ti (63 prosent) kommuner mener det er svært viktig med informasjon om hva slags arbeid flyktingen har utført, mens så godt som alle gjenværende (36 prosent) svarer at dette er ganske viktig å vite. Videre er man også opptatt av om flyktingen har annen realkompetanse og om det kan være behov for realkompetansevurdering.
- Nær seks av ti kommuner (57 prosent) mener informasjon om ønsker for videre utdanning og/eller arbeid er svært viktig, mens 38 % mener dette er ganske viktig. Omtrent like mange mener informasjon om digitale ferdigheter er viktig.
- Åtte av ti kommuner mener de i stor eller noen grad får informasjon om jobb- eller utdanningsønsker, og like mange kommuner svarer at de får informasjon om deltakernes norskferdigheter.

- Om lag halvparten av kommunene mener at kartleggingen bidro til at norskopplæringen ble mer arbeidsrettet, mer utdanningsrettet, bedre tilpasset deltakernes forutsetninger eller kom raskere i gang.
- Kommunene sier at tidligere kartlegginger kan brukes som et utgangspunkt, men vurderer ikke informasjonen som god nok, for eksempel til å bruke som grunnlag for å vurdere innhold i introduksjonsprogrammet.
- [Kompetansekartlegging og karriereveiledning av nyankomne flyktninger \(PDF, 778 KB\)](#)

Rom for kvalitet. Sluttrapport i følgeevaluering av Jobbsjansen 2017-2019

Jobbsjansen bidrar til å nå målet om økt deltagelse i arbeid eller utdanning for hjemmeværende innvandrerkvinner, viser en rapport fra Ideas2evidence.

Utgitt: 13. mars 2020

Dette er siste rapport i et omfattende evalueringsoppdrag Ideas2evidence har hatt for IMDi om Jobbsjansen for perioden 2017–2019. I 2017 ble Jobbsjansen delt i følgende tre deler: del A - Kvalifiseringsprosjekter for hjemmeværende innvandrerkvinner, del B: Mer grunnskoleopplæring til innvandrerungdom, og del C: Forlenget kvalifiseringsløp for deltakere i introduksjonsprogram. Fra og med 2020 er Jobbsjansen del B overført til fylkeskommunene og Jobbsjansen del C har blitt en del av tilskuddsordningen for utvikling av kommunale integreringstiltak.

Ideas2evidence har levert til sammen fem rapporter. Hovedkonklusjonen i denne siste rapporten er at resultatene som er oppnådd innenfor hver ordning, spesielt del A og del B, er gode. Ordningen bidrar til å nå målet om økt deltagelse i arbeid eller utdanning for målgruppene. Jobbsjansen har skapt merverdi som ikke ville vært realisert uten tilskuddene.

- [Rom for kvalitet. Sluttrapport i følgeevaluering av Jobbsjansen 2017-2019 \(PDF, 2 MB\)](#)

Foreldreveiledning til deltakere i introduksjonsprogram

Rapporten ser på omfanget – og innretningen – av tilbud om foreldreveiledning til deltakere i introduksjonsprogrammet i landets kommuner.

Utgitt: Februar 2020

Rambøll har på oppdrag fra IMDi sett på hvor mange av kommunene som tilbyr foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet, og hvor mange som har nært forestående planer om å opprette et slik tilbud, samt årsaker til at kommuner ikke har et slik tilbud i dag. Rambøll har også undersøkt dekningsgraden av tilbudet, samt sett på hvilke metoder som benyttes i foreldreveiledningen, og hvilke deltakere tilbudene rettes mot.

Undersøkelsen er basert på en bred spørreundersøkelse blant kommunene og telefonintervjuer med 20 kommuner. I spørreundersøkelsen deltok 276 kommuner og bydeler, tilsvarende en svarandel på 63 prosent. Intervjudelen besto av ti kommuner som tilbyr foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet, fem kommuner som har nært forestående planer om å etablere et tilbud, og fem kommuner som verken tilbyr foreldreveiledning eller har konkrete planer om det.

- Mange kommuner tilbyr foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet, og store kommuner tilbyr foreldreveiledning i større grad enn små kommuner.
- Kommunene som tilbyr foreldreveiledning har tilegnet seg veiledningskompetanse gjennom opplæring av ansatte, og i tillegg innhenter en del kommuner veilederkompetanse og tolkekompetanse gjennom interkommunale samarbeid.
- Åtte av ti kommuner oppgir at de har ansatte som er sertifisert til å gi foreldreveiledning, og blant disse tilbyr to tredjedeler foreldreveiledning til deltakere i introduksjonsprogram.
- Kommunene fremhever at det kan være behov for bygge mer og bredere kompetanse på foreldreveiledning i kommunen, slik at tilbudet blir robust og forutsigbart.

- Kommunene som ikke har tilbud om foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet, opplever spesielt tilgang til veilederkompetanse og menneskelige ressurser som viktige forutsetninger for å kunne opprette tilbud.
- [Foreldreveiledning til deltakere i introduksjonsprogram \(PDF, 3 MB\)](#)

På rett hylle? Mentoring som en vei inn i arbeidslivet

Er mentor- og traineeprogram et godt virkemiddel for å øke sysselsettingen av innvandrere?

Utgitt: 26. februar 2020

Virksomheter og organisasjoner kan få støtte til mentor- og traineeprogram for personer med innvandrerbakgrunn. Men har det noe virkning?

- Hovedkonklusjonen er at flere har kommet i arbeid og ikke minst er det mange som står nærmere arbeidsmarkedet nå enn de trolig ville gjøre uten å ha deltatt på et slikt program.
- Fafo peker på tre sentrale faktorer som spiller inn i ansettelsesprosesser, i) kompetanse, ii) signalisering og iii) arbeidsgivernes vurderinger. Dette er faktorer som til sammen spiller avgjørende betydning for å få jobb, men som ikke er tilstrekkelige alene.
- Rapporten konkluderer med det er nødvendig med noen viktige forutsetninger for at mentorprogrammet skal øke deltakernes formelle kompetanse. Det viktigste er at mentorprogrammet klarer å identifisere hva det reelle kompetansegapet hos deltakerne faktisk er.
- [På rett hylle? Mentoring som en vei inn i arbeidslivet \(PDF, 772 KB\)](#)

Barrierer for bruk av kvalifisert tolk i introduksjonsprogrammet

Rapporten ser på om det er barrierer for bruk av kvalifisert tolk i introduksjonsprogrammet, og hvilke konsekvenser manglende bruk av kvalifisert tolk har for kvaliteten på programmet.

Utgitt: 26. februar 2020

Proba samfunnsanalyse har på oppdrag fra IMDi utarbeidet rapporten «Barrierer for bruk av kvalifisert tolk i introduksjonsprogrammet».

Rapporten er basert på en spørreundersøkelse blant 450 ledere i flyktningtjenester og voksenopplæringer, samt intervjuer med ledere og ansatte ved disse arbeidsstedene i seks kommuner.

Prosjektet har undersøkt barrierer for bruk av kvalifisert tolk i introduksjonsprogrammet, konsekvenser av manglende bruk av kvalifisert tolk for kvaliteten på programmet, samt behov for styrket veiledning fra statlig hold i bestilling og bruk av tolk.

- Om lag halvparten av ledere av introduksjonsprogram og voksenopplæringer mener at kvaliteten på introduksjonsprogrammet svekkes ved manglende bruk av kvalifiserte tolker.
- Proba har avdekket tre mulige barrierer for bruk av kvalifisert tolk i introduksjonsprogrammet.
  - Organisatorisk barrierer: Ledere og øvrige ansatte i flyktningtjenesten og voksenopplæring er underlagt avtaler som er inngått mellom kommunen på sentralt plan med et privat tolkebyrå, eller at kommunen har en egen tolketjeneste. Ved utlysning av rammeavtaler for innkjøp av tolketjenester, brukerne av tolketjenestene som regel liten eller ingen innflytelse på hvilken leverandør som blir valgt. Ofte vil dette medføre at ansatte er pålagt å bestille fra disse uavhengig av om de er fornøyde med kvaliteten på tolkene som leveres eller ikke.

- Kunnskapsmessige barrierer: Det er et stort sprang mellom hvordan myndighetene definerer kvalifisert tolk og hva mange ansatte i flyktningtjenesten og voksenopplæringer legger i begrepet. Mens myndighetene definerer kvalifisert tolk som en som er kvalifisert til å være oppført i Nasjonalt tolkeregister, svarer de fleste som jobber med introduksjonsprogrammet, at kvalifisert tolk er personer som jobber i en tolketjeneste eller en privat leverandør av tolketjenester.
- Erfaringsmessige barrierer: Erfaringene med mangel på innflytelse på muligheten for å bestille tolker som er tilstrekkelig kvalifiserte, er også en barriere for bruk av kvalifisert tolk i introduksjonsprogrammet.
- [Barrierer for bruk av kvalifisert tolk i introduksjonsprogrammet \(PDF, 1 MB\)](#)

3 Oppvekst og deltakelse

Minoritetsrådgivernes og integreringsrådgivernes arbeid i første halvår 2020

Covid-19-pandemien har påvirket arbeidet til IMDis minoritetsrådgivere og integreringsrådgiverne i første halvår 2020. Likevel viser tallene at stadig flere saker avdekkes og at flere barn og unge får hjelp og rådgivning enn tidligere.

Utgitt: 29. oktober 2020

Arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er en stadig viktigere del av myndighetenes arbeid på integreringsfeltet. Denne rapporten beskriver hvordan Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) sine minoritetsrådgivere og integreringsrådgiverne har jobbet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, herunder tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, første halvår 2020.

Arbeidet til minoritetsrådgiverne og integreringsrådgiverne gjør at flere ungdommer i sårbare situasjoner får verdifull hjelp og veiledning. Tallrapportene viser en økning i antall enkeltsaker som IMDis minoritetsrådgivere har jobbet med første halvår i 2020 sammenlignet med tidligere år. Dette er til tross for stengte skoler og tjenester under Covid-19. Opprettelsen av 11 nye minoritetsrådgiverstillinger i 2019, og 13 nye stillinger i 2018 har vært viktig i dette.

Integreringsrådgiverne har hatt omtrent samme antall saker i første halvår 2020 sammenlignet med 2019, og en markant økning av saker sammenlignet med 2018. Også dette til tross for stengte ambassader og oppfølging fra hjemmekontor.

Utviklingen i antallet saker som er avdekket de siste årene tyder på at målrettet arbeid og fortsatt utbygging av hjelpeapparatet er avgjørende redskaper for å bidra til at flere utsatte får hjelp og veiledning.

- [Rapport for minoritetsrådgivernes og integreringsrådgivernes arbeid første halvår 2020 \(PDF, 589 KB\)](#)

Hele mennesker - delte tjenester. Utenforskap blant unge i utsatte boområder

Denne rapporten undersøker hvordan ungdommer i utsatte boområder selv opplever og definerer egne behov, og hvordan dette sammenfaller med tjenesteapparatets forståelse og tilbud til de unge. Mye sammenfaller, men det er flere forskjeller som kan påvirke om hjelpen oppleves relevant.

Utgitt: 9. november 2020

Rapporten bygger på empiriske undersøkelser i tre byområder, i Oslo, Drammen og Bergen. Forskerne tar utgangspunkt i unges erfaringer og behov, for å undersøke hvordan man bedre kan forebygge utenforskap blant unge som vokser opp i såkalte utsatte nabolag i norske storbyer. Videre har rapporten undersøkt hva tjenestene mener er de unges behov, og hvordan de møter dem. Deretter følger en analyse av hvordan de unges selvdefinerte behov og hjelpeapparatet matcher i sin framstilling.

Et underliggende premiss er at hjelpen fra tjenesteapparatet må oppleves som relevant og meningsfull av målgruppen for å ha ønsket effekt. Den bygger på en hypotese om at et eventuelt avvik mellom de unges erfaringer og tjenesteutøvernes forståelse av unges utfordringer, kan legge grunnlaget for mistillit mellom «de som skal hjelpes» og «hjelperne».

- De intervjuede ungdommene opplever sine behov som enkle og grunnleggende. De ønsker seg en «normal» og meningsfull hverdag, med en skole der de kan oppleve en form for mestring, venner og et sted å være etter skolen, og deltidsjobb. Et gjennomgående funn er at de ønsker seg en person eller tjeneste som kan se dem som hele mennesker, og er «på deres lag».
- De finner at tjenestene og de unge har sammenfallende oppfatning av at de unge trenger å oppleve mestring, trygghet og tilhørighet. De ansatte i tjenestene tolker i større grad de unges utfordringer i lys av levekårs- og fattigdomsproblematikk og legger vekt på at god hjelp til ungdommen innebærer å forstå og støtte hele familien. Ungdommene selv legger i mindre grad vekt på dette. Det kan oppleves sårbart å snakke om utfordringer i familien, men det kan også oppleves invaderende eller nedverdiggende at tjenestene skal finne «problemer» som finnes innad i familien.

- Den viktigste «mismatchen» er imidlertid at de unge hovedsakelig ser seg selv som enhetlige individer, mens tjenestene ser dem som individer med gjenstridige eller sammensatte problemer. Ungdommene vektlegger at de trenger noen som ser dem som et helt menneske, mens tjenestene er spesialiserte, og derfor vil hjelpen ikke alltid føles relevant. Unge med sammensatte behov møter mange, ikke koordinerte tjenester, og kan falle mellom i grenseflatene. Flere av de intervjuede i tjenesteapparatet trekker frem behovet for tverretattlig samarbeid og utfordringer knyttet til dette, som en ramme for hjelpen de kan tilby de unge.

Denne rapporten er den andre delrapporten i prosjektet «Unge i utsatte boområder», gjennomført av Fafo på oppdrag fra IMDi. [Del 1 av prosjektet er en kunnskapsoppsummering](#), som tok for seg foreliggende forskning om årsaker til utenforskap blant unge i utsatte boområder i Skandinavia.

- [Hele mennesker - delte tjenester \(PDF, 661 KB\)](#)

4 Bedre offentlige tjenester

Hvordan har koronasituasjonen påvirket kvalifiserte tolkers arbeidshverdag?

IMDi har gjennomført en kartlegging blant tolker oppført i Nasjonalt tolkeregister om hvordan koronasituasjonen har påvirket deres arbeidssituasjon.

Utgitt: 22. september 2020

Funn fra kartleggingen viser at 82 prosent av tolkene opplevde færre eller betydelig færre oppdrag i perioden Norge var nedstengt. Etter at samfunnet ble gradvis åpnet igjen opplever fortsatt over halvparten, 55 prosent, å få færre eller betydelig færre tolkeoppdrag. Nærmere halvparten (47 prosent) av respondentene opplever å få flere eller betydelig flere tolkeoppdrag på telefon, men 30 prosent opplever å få flere eller betydelige flere oppdrag på skjerm.

Mange respondenter rapporterer om økonomisk usikkerhet når oppdragene minker, økt helserisiko ved fremmøtetolking og ytterligere isolasjon av å tolke hjemmefra på telefon eller skjerm. Mange sier koronasituasjonen har fått dem til å kjenne på hvor usikkert både yrket og fremtiden er, og ser derfor etter andre mer forutsigbare jobber.

- [Hvordan har koronasituasjonen påvirket kvalifiserte tolkers arbeidshverdag? \(PDF, 166 KB\)](#)

5 Serier

Integreringsbarometeret 2020

Hva mener befolkningen i Norge om innvandring, integrering og de nye fellesskapene? Hva med befolkningens syn på ulike innvandrergrupper, folkets stereotyper og fordommer? Integreringsbarometeret svarer på disse spørsmålene.

Utgitt: Juni 2020

Integreringsbarometeret 2020 kartlegger befolkningens holdninger til innvandring og integrering, og er gjennomført av Institutt for samfunnsforskning (ISF) på vegne av IMDi.

- Antall respondenter: 2 968
- Periode for datainnsamling: November 2019 (gjennomført av Kantar)

Hva mener folket om innvandring og integrering?

40 % mener innvandring er bra for Norge
27 % mener innvandring er dårlig for Norge
20 % mener det går bra med integreringen
47 % mener det går dårlig med integreringen

Befolkningen er delt i synet på innvandring

Befolkningen er delt, men det er kun et mindretall som velger de sterkeste alternativene på hver side. På det mest generelle spørsmålet er det flere som mener at innvandring i hovedsak er meget eller ganske bra for Norge (40 prosent), enn som mener det er dårlig (27 prosent). Samtidig er det en høyere andel som mener Norge bør ta imot færre innvandrere (43 prosent), enn andelen som mener vi bør ta imot flere (28 prosent).

Mest positive til flyktninger

Flere er positive til å ta imot flyktninger enn til å ta imot andre innvandrergrupper. Andelen som vil ta imot flere flyktninger er høyere (39 prosent) enn andelen som ønsker å ta imot flere arbeidsinnvandrere og

familiegjenforente (begge 28 prosent). På et annet spørsmål sier hele 67 prosent seg enig i at Norge bør ta imot flere flyktninger «som har behov for beskyttelse». (Her bidrar mangel på en nøytral midtkategori til et høyt resultat, i tillegg til den positivt ladede formuleringen.) Fire av ti mener hjemkommunen bør bosette flere flyktninger.

Kun to av ti mener integreringen går bra

20 prosent mener integreringen i det store og hele fungerer meget eller ganske bra. 47 prosent mener integreringen går meget eller ganske dårlig, mens 34 prosent svarer verken dårlig eller bra. Fordelingen avviker lite fra den for to år siden, da funnet fikk en del oppmerksomhet, og er nokså stabil gjennom tidslinjen tilbake til 2005.

Integrering er et felles ansvar

Respondentene mener at utfordringene med integrering skyldes mangelfull innsats fra innvandrerne selv, fra norske myndigheter og fra befolkningen. For hver part mener 76-79 prosent at den aktuelle part i stor eller noen grad gjør en mangelfull innsats.

Utvalget har også tatt stilling til i hvilken grad problemer med integrering skyldes fire andre forhold. 63 prosent mener problemer med integrering i stor eller i noen grad skyldes «at mange innvandrere har en religion eller kultur som ikke passer i Norge». 53 prosent mener at utfordringer i stor eller i noen grad kan knyttes til «at det kommer for mange innvandrere», mens 46 prosent knytter problemer til «at innvandrernes kompetanse ikke passer i Norge». Personer som er negative til innvandring er mer tilbøyelige til å være enig disse påstandene. Det er også en betydelig andel (60 prosent) som i stor eller noen grad mener det bidrar til utfordringene at «innvandrere blir utsatt for diskriminering».

Middelaldrende menn med lav utdanning er mest negative til innvandring

Holdningene til innvandring og integrering henger sammen med andre kjennetegn ved respondentene. For eksempel er kvinner, unge og høyt utdannede i større grad positive til innvandring enn menn, middelaldrende og lavt utdannede

Skepsis til muslimer

En betydelig andel av befolkningen er skeptiske til muslimer spesielt. 52 prosent mener verdiene innenfor islam ikke er forenlige med grunnleggende verdier i det norske samfunnet. 56 prosent uttrykker skepsis til tanken om en muslimsk svigersønn eller svigerdatter, og 45 prosent uttrykker skepsis til

personer med muslimsk tro generelt. Enda flere er skeptisk til personer med «sterk muslimsk tro» (70 prosent). Det er imidlertid flere som er skeptisk til personer med «sterk kristen tro» (54 prosent), enn som er skeptisk til personer med «moderat muslimsk tro» (34 prosent). Vi ser dermed at skepsis til religiøse ikke kun handler om spesifikke religioner, men også om hvor «sterk» troen oppfattes.

Holdninger til religiøse plagg og symboler

Det er stor spredning i holdninger til ulike religiøse plagg og symboler. En høy andel (over 80 prosent) er negative til bruk av niqab, uavhengig av om denne brukes på gaten, arbeidsplassen, som lærer i skolen eller på uniformert politi. I utvalget er det færre som er negative til bruk av hijab. Brukes hijab på gaten, så stiller to av tre seg enten nøytrale til dette, eller de er positive. Det er mindre skepsis til bruk av turban og synlig kors.

- [Integreringsbarometeret 2020 \(PDF, 2 MB\)](#)
- [Spørreskjema og utvalg \(PDF, 845 KB\)](#)
- [Se hele oppsummeringen \(pdf\)](#)

Holdninger til innvandring, integrering og mangfold i Oslo

Oslofolk er jevnt over mer positive til innvandring, integrering og mangfold enn resten av befolkningen. Dette kommer frem i en ny rapport fra Institutt for samfunnsforskning som er gjennomført på oppdrag fra IMDi.

Utgitt: 11. desember 2020

Den gjennomsnittlige holdningen til innvandring, integrering og mangfold i Oslo, er mer positiv enn i landet for øvrig. Også i de minst positive Oslo-bydelene er holdningene mer positive til innvandring enn landsgjennomsnittet.

Forskerne trekker frem to forhold som kan bidra til å forklare forskjellen i holdninger: Utdanningsnivå og kontakt med innvandrere.

Integreringsbarometeret er gjennomført ni ganger. I år er første gang direktoratet har bestilt en særskilt analyse av resultatene for Oslo.

Rapporten undersøker sammenhengen mellom holdninger og hvor hyppig man har kontakt med innvandrere. De som oppgir at de sjelden eller aldri har kontakt med innvandrere, skiller seg ut med å være betydelig mindre positive til innvandring, integrering og mangfold enn de andre gruppene.

- Den gjennomsnittlige holdningen til innvandring, integrering og mangfold i Oslo, er mer positiv enn i landet for øvrig. Også i de minst positive Oslo-bydelene er holdningene mer positive til innvandring enn landsgjennomsnittet. Forskerne trekker frem to forhold som kan bidra til å forklare forskjellen i holdninger: Utdanningsnivå og kontakt med innvandrere.
- Gjennomsnittsholdningene i Oslos 15 bydeler skiller seg fra hverandre. Respondentene som bor i indre by (Sagene, Grünerløkka, Gamle Oslo og St. Hanshaugen) er mest positive til innvandring. Blant bydelene som er minst positive til innvandring finner vi både vestkantbydeler med lav innvandrerandel (Vestre Aker, Ullern) og østkantbydeler med høy innvandrerandel (Alna, Stovner). Sammenhengen mellom innvandrerandel og holdninger til innvandring er ikke lineær.
- Rapporten undersøker sammenheng mellom holdninger og hvor hyppig man har kontakt med innvandrere. De som oppgir at de sjelden eller aldri har kontakt med innvandrere, skiller seg ut med å være betydelig mindre positive til innvandring, integrering og mangfold enn de andre gruppene.
- På landsbasis mener 53 prosent at det stemmer helt/ganske godt at det ville være krevende å bo i et nabolag der flertallet har innvandrerbakgrunn. I bydelene med lavest innvandrerandel (18-20 prosent), har 56 prosent en slik holdning. Også i bydelene der det faktisk er et flertall som har innvandrerbakgrunn, er det 29 prosent som ser på dette som krevende.
- Integreringsbarometeret 2020 dokumenterte at flere har negative assosiasjoner til innvandrere fra Somalia og Pakistan enn til innvandrere fra Sverige og Polen. På landsbasis svarer 45 prosent at de ville vurdert å flytte dersom det flyttet inn mange med somalisk

bakgrunn i nabolaget. I Oslo-barometeret kommer det frem at slike negative assosiasjoner er vel så utbredt i bydelene med høy innvandrерandel, der 49 prosent har en slik holdning.

- Skepsis til personer med muslimsk tro er mindre utbredt i Oslo enn i landet for øvrig. Halvparten av respondentene utenfor Oslo er helt eller delvis enige i at de er skeptiske til personer med muslimsk tro, mens 35 prosent i Oslo-utvalget sier det samme. Her er det kun små forskjeller mellom bydeler med ulik innvandrерandel.
- [Holdninger til innvandring, integrering og mangfold i Oslo \(PDF, 667 KB\)](#)

Kommunenes utgifter til bosetting og integrering av flyktninger i 2019

Beregningsutvalgets rapport for 2019 viser at kommunene får full dekning av sine utgifter til bosetting og integrering gjennom integreringstilskuddet, mens tilskuddet for norskopplæringen til voksne innvandrere ikke dekker utgiftene like godt.

Utgitt: 24. august 2020

Beregningsutvalget, som består av representanter fra både stat og kommune, følger med på forholdet mellom kommunenes utgifter og tilskuddene de får for å bosette og integrere flyktninger. Utgifter til enslige mindreårige omtales i en egen rapport. Beregningsutvalgets rapporter er innspill til regjeringens arbeid med statsbudsjettet.

Rekordmange avsluttet introduksjonsprogrammet i 2018 og 2019, og det bosettes stadig færre flyktninger. Blant de som bosettes nå er det en overvekt av familier og overføringsflyktninger. Dette er en ny situasjon for kommunene som de må tilpasse seg.

- Integreringstilskuddet dekket 101,7 prosent av kommunenes utgifter i 2019, mot 99,6 prosent i 2018. Dette skyldes blant annet en nedgang i utgiftene til introduksjonsstønad og sosialhjelp.
- Det var en liten reduksjon i kommunenes nettoutgifter til enslige mindreårige i 2019. Tilskuddene som utløses av denne gruppen dekker 110,0% av kommunenes utgifter i 2019, mot 112,5% av utgiftene i 2018.
- Kartleggingen viser at utgiftene til norskopplæringen har økt. Norsktilskuddets høye sats dekker 1 100 opplæringstimer per deltaker, gitt en klassestørrelse på 15 deltakere.
- [Utgifter til bosetting og integrering 2019 \(PDF, 716 KB\)](#)
- [Utgifter til enslige mindreårige flyktninger 2019 \(PDF, 379 KB\)](#)

Indikatorer for integrering. Tilstand og utviklingstrekk ved inngangen til 2020.

I en tid der innvandrerbefolkningen har økt raskt er det avgjørende for samfunnet å lykkes med integreringen. Kunnskapen i rapporten er basert på en rekke utvalgte indikatorer, og sier noe om integreringen som helhet og på utvalgte samfunnsområder.

Utgitt: 5. juni 2020

Innvandrere i Norge er en sammensatt gruppe. Folk som har flyktet fra krig og forfølgelse, mennesker som har kommet for kjærligheten og arbeidstakere og studenter fra hele verden er i dag en del av det norske samfunnet. Derfor ligger det også mye variasjon bak gjennomsnittstallene, og på mange områder er det nødvendig å skille ut undergrupper.

Kunnskapen som gjennomgås i dette notatet tar utgangspunkt i en rekke utvalgte indikatorer, og sier noe om integreringen som helhet så vel som på utvalgte samfunnsområder. En overordnet test for integreringen dreier seg

om innvandrerbefolkningen og deres barn over tid nærmer seg den øvrige befolkningen innenfor disse indikatorene, eller om avstanden øker.

Gjennomsnittsforskjellene har ikke økt

Gjennom de to siste tiårene har innvandrerbefolkningen i Norge tredoblet seg. Dette har ikke gitt oss økte gjennomsnittsforskjeller mellom innvandrere og den øvrige befolkningen. På de fleste indikatorer der vi kan studere utviklingen over tid har forskjellene tvert imot enten vært stabile, eller blitt gradvis mindre, slik som i arbeidsdeltakelse, barnehagedeltakelse og i kriminalitetsstatistikken.

Det er forskjeller på de fleste indikatorer

På de fleste indikatorene er det gjennomsnittsforskjeller mellom innvandrere og den øvrige befolkningen. Noen av forskjellene er større og mer alvorlige enn andre, slik som at nær fire av ti barn i innvandrerfamilier opplever vedvarende lavinntekt, mens andelen i hele barnebefolkningen er en av ti. På arbeidsmarkedet ser vi at innvandrere har høyere arbeidsledighet, mer ufrivillig deltid og lavere lønninger enn befolkningen ellers.

Forskjellene blir mindre med økt botid

På de fleste områder får innvandrere bedre utfall med økt botid. Blant annet henger lengre botid sammen med høyere sysselsetting og økt inntekt. Samtidig er det mer bekymringsfullt at sysselsettingsandelen blant personer med fluktbakgrunn ser ut til å stagnere på et nokså lavt nivå ved syv til ti års botid.

I 2020 ser verden allerede nokså annerledes ut enn den gjorde i 2019. Det er rimelig å forvente at koronakrisen vil gjøre utslag på flere av indikatorene som beskrives i notatet. Kunnskapsproduksjon tar tid, og de fulle implikasjonene vil vi først begynne å se til neste år. Tilgjengelig statistikk for 2019 blir således et nullpunkt å måle utviklingen i krisetid mot. I tillegg er det et egnet tidspunkt å gjøre opp status for integreringen ved overgangen til et nytt tiår.

- [Indikatorer for integrering. Tilstand og utviklingstrekk ved inngangen til 2020 \(PDF, 2 MB\)](#)

IMDis kommuneundersøkelse 2019

IMDis kommuneundersøkelse er en årlig undersøkelse rettet mot alle kommuner og Oslos bydeler. Tema er hvordan kommunene arbeider med bosetting og integrering av innvandrere, og hvordan de oppfatter IMDi som samarbeidspartner.

Utgitt: 3. juni 2020

Kommunene ønsker flere opplysninger om flyktingene de skal bosette. Kun halvparten driver oppsøkende virksomhet for å nå ut til målgruppene for norskopplæring i egen kommune og få mener at negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse er et stort problem. Dette er noen av funnene i IMDis kommuneundersøkelse i 2019.

IMDis kommuneundersøkelse er en årlig undersøkelse rettet mot alle kommuner og Oslos bydeler. Tema er hvordan kommunene arbeider med bosetting og integrering av innvandrere, og hvordan de oppfatter IMDi som samarbeidspartner. Tilbakemeldingene fra kommunene/bydelene, gjør at direktoratet kan jobbe mer treffsikkert og kunnskapsbasert.

I 2019 fokuserte undersøkelsen særlig på norskopplæring for voksne innvandrere, unge utsatte for negativ sosial kontroll og bosetting av flyktninger. Både kommunedirektøren (rådmann), ansvarlig for introduksjonsprogrammet og skolesjefen fikk spørsmål på deres ansvarsområder.

Introduksjonsprogrammet

- Åtte av ti kommuner har resultatmål for introduksjonsprogrammet. Det vanligste målet er andelen som er sysselsatt og/eller i utdanning direkte etter avsluttet program. Det er langt mindre vanlig å ha mål om sysselsetting og/eller i utdanning ett til fem år etter avsluttet program.
- Syv av ti kommuner har benyttet metoder for brukermedvirkning i introduksjonsprogrammet de siste to årene. Dette skjer gjerne i form av individuelle samtaler med deltakere, i klasserommet eller via dialogmøter.

Bosetting

- Kommunene ønsker seg mer informasjon om flyktingenes bakgrunn ved bosetting. Flest kommuner oppgir at de trenger flere opplysninger om helse og flyktingens behov for tilrettelegging.
- Det er stort sett samsvar mellom kommunenes tilbud og flyktingens behov og kompetanse, men flere peker på arbeidsmarkedet og lokalt arbeidskraftsbehov som et utfordrende område.

Norskopplæringen

- Kommuner har informasjonsplikt overfor nyankomne som har rett og plikt, eller rett uten plikt til opplæring. I tillegg er oppholds- og sivile rettigheter knyttet til norsknivå. Kun halvparten av kommunene benytter brev eller tilbyr samtaler når de skal nå ut til målgruppen for opplæring. Det vanligste er informasjon om norsktilbud på kommunenes nettsider.
- Seks av ti kommuner svarer at årsaker knyttet til barn hindrer oppstart i norskopplæring innen tre måneder etter bosetting. Et mindretall har tilrettelagt opplæring for kvinner i barselpermisjon og kun en av ti tilbyr barnepass i permisjonstiden.
- Åtte av ti kommuner har tiltak for å løse utfordringer med rullerende opptak i norskopplæringen. Det vanligste tiltaket er mindre klassestørrelser eller egne oppstartklasser med muntlig opplæring.
- En av tre kommuner tilbyr digital norskopplæring med veileder. To av tre kommuner med over 20 000 innbyggere tilbyr dette, mens bare en av fem kommuner med under 5 000 innbyggere har dette tilbudet.

Negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

- Åtte av ti skolesjefer og kommunedirektører vurderer at negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i liten, eller i noen grad, har vært en utfordring i 2019. Store kommuner opplever utfordringene

og kompetansebehovet som større enn i små og mellomstore kommuner.

- Over halvparten av skolesjefene og kommunedirektørene oppgir at de ikke kjenner til minoritetsrådgiverordningen på videregående skoler og Kompetanseteamet mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.
- At mange svarer «vet ikke» på flere av spørsmål, kan tyde på lav bevissthet om det forebyggende arbeidet. Åtte av ti kommuner som har handlingsplan mot vold i nære relasjoner, har imidlertid inkludert negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse i planen.
- [Kommuneundersøkelsen 2019 \(PDF, 769 KB\)](#)